

Família i dona

Maria Dolors Renau

El fet que resulti difícil obrir un debat sobre quelcom tan important com és família, respon a dos tipus de factors estretament relacionats entre si. D'una banda el silenci públic de les dones sobre moltes qüestions col·lectives i d'altra banda el fet que el discurs progressista ha ignorat duran molt de temps aquesta qüestió tant vital. Dos silencis, per tant.

És evident que existeix un dèficit de presència femenina en els àmbits dels afers públics. No solem sentir veus de dona dient com ha de ser l'organització social, l'ordenació de la vida pública, en definitiva com hem de viure com a col·lectivitat. Però aquest silenci resulta especialment frapant quan del que es tracta és de parlar de la família, justament perquè tot el seu funcionament, la seva supervivència al llarg dels segles ha descansat sobre la tasca de les dones. Inclús actualment, les transformacions que s'estan produint en molts àmbits de la vida social, en les relacions interpersonals, en la vida quotidiana, en l'educació i la criança dels fills, venen condicionats pels canvis protagonitzats per les dones, que estan esforçant-se per prendre en les seves mans les regnes del seu propi destí.

D'altra banda en l'àmbit del pensament, de l'economia, del discurs polític, aquesta ha estat una qüestió no abordada, considerada menor. Qui diu, però, qui assenyala el que és important i el que no ho és? Els qui dirigeixen el món polític, el món de la ciència o el de les finances. En una paraula els que estant entregats a la tasca pública, els que tenen la possibilitat de fer sentir la seva veu i de marcar camins. I aquí ens trobem amb la històrica divisió del treball, que adjudica a les dones la tasca de tot el que és privat i als homes la tasca del que és públic, el món dels poders. La política ha estat i continua sent majoritàriament un assumpte d'homes. Això fa molt difícil la presència de veus femenines –és a dir de veus que corresponen a la meitat de la població– en els àmbits de decisió i prioritització. El món públic ha establert prioritats i valors diferents a aquells lligats al que podem anomenar “les infraestructures” de la vida quotidiana de tots els ciutadans. Tots tenim família. Però l'experiència vital i la forma de pensar-la difereix entre els homes i les dones. Els diferents papers que encara hi juguem, dones i homes (ells, fent-la servir sovint com a punt de partida per abocar-se al món exterior, com a font de recolzament, elles, dedicant moltes energies per tal que funcioni com un conjunt, per tal que doni recolzament a tots els seus membres) fa que els que tenen la veu pública no la “pensin” prou i no hi donin el valor públic, polític, que té.

Aquest fet coincideix amb la pròpia tradició del pensament progressista, hereu del marxisme més clàssic, sempre més amatent a les grans qüestions econòmiques, territorials i jurídiques que al que pertany a l'àmbit del que és social, de la convivència, de la vida quotidiana... Qüestions que han estat sovint considerades tant sols conseqüències de les fonamentals. Recentment, però, apareix un nou interès per tot el que afecta directament la persona. Hi ha una nova mirada dirigida als éssers humans, subjectes de la seva pròpia història. En aquest plantejament hi té molt a veure la creixent presència de dones en els àmbits del treball, de l'educació i inclús, amb moltes dificultats, de la vida política.

És molt important fer una lectura de la família en clau progressista. És urgent. De fet sembla que sempre que parlem de família ens referim a la família clàssica, patriarcal i jerarquitzada que reproduceix el model dels nostres avis. Aquesta imatge perviu amb força –i sovint amb nostàlgia– dins de tots nosaltres. Perquè encara no hem estat capaços d'acceptar un altre model més ajustat d'una banda al que està passant en la realitat, i d'altra, als models nous i diversificats de convivència.

La família té una importància cabdal per a tots nosaltres. Prengui la forma que prengui hi ha trets dels que no en podem prescindir per mantenir-nos equilibrats. És l'espai on es traven les relacions més íntimes, on hi ha un reconeixement més ple de la nostra individualitat; és el lloc de la solidaritat fonamental, diària; és l'espai de socialització primera. Ningú pot negar la seva importància.

Però ja no ens serveix el model clàssic on la dona està destinada a la cura per la supervivència dels altres, on els fills estan subjectes a una autoritat inqüestionable. A mesura que la dona canvia, canvia la família, la vida sencera. I els buits i problemes que això crea han de ser valorats amb realisme i alhora amb un respecte profund pel dret a la igualtat d'oportunitats que ella exigeix i a la necessitat de cura dels infants. Si no es busquen solucions, és fàcil mirar amb nostàlgia el model clàssic i tornar enrera i pensar en la divisió de tasques com a solució als conflictes creats.

Hem de poder pensar la família com una realitat variada, que pren diferents formes i que passa per diferents moments al llarg de la vida. I col·laborar, perquè totes les formes de convivència – siguin quines siguin – ajudin les persones en el difícil treball de viure amb dignitat.

Perquè això sigui possible es requereix una nova manera d'establir relacions personals en el si de les parelles, que acabin amb les restes ancestrals de dominància i afavoreixin els criteris d'igualtat i companyonia, noves formes de repartir el treball i maneres pactades de solucionar els conflictes. Vol dir introduir la democràcia a la vida diària, en el si del que és privat. Les dones, no semblen disposades a acceptar un altre camí, i aquí tenim, com un clar recordatori, les manifestacions constants de malestar social que es produeixen quan no es reconeixen concretament els drets de les dones a decidir, a tenir una vida plena. Per construir aquesta alternativa la veu de les dones és fonamental. Elles han estat durant segles les dipositàries de la cura de la família.

Aquest és un tema polític de primera magnitud. Perquè no es tracta de què opinin sobre la família, sinó sobre totes aquelles qüestions que les afecten. És a dir TOTES. Elles saben, per exemple, com haurien de ser les ciutats. Com haurien de ser els carrers, perquè els vells caminin sense problemes, quins espais calen per al lleure, com haurien de funcionar els mercats, els parcs on juguen els infants. Les dones han de poder dir com volen que funcioni l'economia, l'organització del territori, les lleis autonòmiques....

Aquesta veu, tant llargament silenciada, que és la de la meitat de la població, aquesta veu que pot expressar una antiga saviesa humana i que manifesta una altra sensibilitat respecte a la realitat existent és no sols necessària, sinó urgent. Un món millor no es pot construir sobre el silenci de la meitat de la població.

La paraula de la dona, la seva presència en igualtat de condicions allà on es construeix el discurs, i on es parla per a tots és l'única garantia de renovació social.